

УДК 633.11:664.7.016

Конопльова Є. Л., науковий співробітник

Інституту сільського господарства степової зони НААН України

УРОЖАЙНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ЗЕРНА СУЧАСНИХ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В ПІВНІЧНОМУ СТЕПУ УКРАЇНИ

Дослідження з вивчення врожайності та якості зерна сортів м'якої пшениці озимої Землячка одеська, Золотоколоса та Апогей Луганський, занесених до реєстру сортів в 2006 році, проводились в ІСГСЗ НААНУ в 2009–2011 рр. по попереднику чорний пар та в 2011 р. після ярого ячменю. Ґрунтовий покрив ділянок – чорнозем звичайний малогумусний середньосуглинковий із вмістом гумусу в орному шарі 3,2%. Клімат зони – помірно континентальний з недостатнім та нестійким зволоженням.

При виконанні польових дослідів, які розміщувалися в ДП Дослідне господарство «Дніпро» (Дніпропетровська область), користувалися загальноприйнятою методикою Б. А. Доспехова. Сіяли пшеницю навісною сівалкою СН-16 з шириною міжрядь 15 см. Посівна площа ділянок – 40 м², облікова – 35 м², повторність триразова. Пшениця озима вирощувалася за загальноприйнятими технологіями для кожного попередника в зоні Степу. На початку молочної стиглості зерна посіви пшениці озимої обробляли проти клопа шкідливої черепашки інсектицидом за допомогою ранцевого обприскувача.

Під час збирання врожаю, яке проводили прямим комбайнуванням „Samro – 500”, обліковували урожай, відбирали зразки зерна на визначення його якості. В лабораторних умовах зразки зерна оцінювалися за такими показниками: вологість, натура, маса 1000 зерен, вміст білка, клейковини, показники приладу ІДК (характеризують якість клейковини). При цьому користувалися методами, передбаченими діючими ДСТУ.

По попереднику чорний пар в середньому за роки досліджень найбільший врожай отримали у сорту Інституту фізіології рослин і генетики та Миронівського Інституту пшениці ім. В.М. Ремесла Золотоколоса. Він становив 6,33 т/га, в той час як у

сорту Апогей Луганський (Луганський інститут АПВ) – 6,08, а у Землячки одеської (Селекційно-генетичний інститут) – 5,55 т/га. Вища врожайність сорту Золотоколоса можна пояснити більшим коефіцієнтом продуктивної кущистості цього сорту порівняно з іншими. Маса 1000 зерен сорту Апогей Луганський була найвищою – 40,5 г, у сортів Землячка одеська та Золотоколоса цей показник складав відповідно 39,1 та 38,5 г. Натура зерна всіх сортів знаходилась в межах 767–783 г/л.

За біохімічними властивостями кращим був також сорт Апогей Луганський. Вміст білка в зерні становив 12,89%, си-рої клейковини – 26,0%. Аналогічні показники у сортів Землячка одеська та Золотоколоса склали відповідно 12,58 і 24,1 та 12,24 і 23,7%. Показники приладу ІДК знаходилися в межах 58–74 од. пр. (для кращого продовольчого зерна, а це 1-ий та 2-ий класи цей показник згідно діючого стандарту на пшеницю відповідає 45–100 од.). За сукупністю стандартизованих показників вирощене зерно сортів Апогей Луганський та Землячка одеська відповідає вимогам, що пред'являються до товарного зерна 2-го класу, Золотоколосої – 3-го.

Після стерньового попередника в 2011 р. врожайність зерна становила у сорту Золотоколоса 3,91 т/га, у сорту Апогей Луганський – 3,35, а у Землячки одеської – 3,21 т/га. Маса 1000 зерен сорту Апогей Луганський була найвищою – 36,4 г, у сортів Землячка одеська та Золотоколоса складала відповідно 35,2 та 33,7 г.

Найвищі показники якості (натура, вміст білка та клейковини в зерні) були також, як і по чорному пару, у сорту Апогей Луганський і становили 752 г/л, 12,04 і 22,2%. У сорту Землячка одеська – 742 г/л, 11,64 і 21,0%, Золотоколосої – 750 г/л, 11,02% і 18,7% відповідно. Показники приладу ІДК у сортів знаходилися в межах 40–60 од. пр.

За сукупністю показників якості зерно сортів Апогей Луганський, Землячка одеська та Золотоколоса, вирощене після ярого ячменю, відповідало вимогам, що пред'являються до товарного зерна 3-го класу.